

SLOW MOMENTS

Rešerše pro rubriku SLOW MOMENTS V. trvala velmi dlouho - chtěla jsem psát o maorském tetování. Avšak zážitky z cesty na Nový Zéland se nedají shrnout jen na pár řádků a omezit pouze na Maory. Obzvlášť, když patříme k cestovatelům, kteří vyznávají *Slow travelling* (pomalé cestování), což znamená, že si nevolíme tu nejrychlejší cestu, ale tu, která nabízí nejvíce zážitků - a tak jsme za jeden měsíc projeli pouze Severní ostrov. Svě povídání rozdělím na tři části: Maori, Hobbiti a Nový Zéland dnes. Ale od začátku...

Tetování v umění australského malíře a fotografa Garry Orrisse. V roce 1995 přijel do Evropy na kole z Austrálie. Jel přes 45 zemí; jeho cesta trvala 5 let. Nyní žije v Berlíně.

Možná se ptáte, proč mě toto téma zajímá (ne, já sama žádné tetování nemám). Určitě ne proto, že maorské tetování má na levé paži Robin Williams a už vůbec ne proto, že ze všech časopisů na nás koukají hvězdičky a srdíčka tetovaná snad na všech částech těla. Je to spíš touha dozvědět se více o historii, o tom, co zde bylo dávno před námi. Jak mi před lety vysvětlil jeden aboriginec v australské buši: "Musíme vědět, odkud pocházíme, abychom věděli, kam kráčíme."

A protože jsem přesvědčená, že všechno souvisí se vším - nikdo není ostrov, každý jsme součástí tohoto bytí - zajímá mě i taková vzdálená věc, jako je maorské tetování. Vždyť vychází z mystických příběhů a náboženských tradic plných hlubokých významů! Přes poznávání jiných lidí a jejich - byť na první pohled cizích - kultur můžeme ještě lépe poznat sami sebe...

Když jsme minulý rok začali uvažovat, kde strávíme vánoční dovolenou, moc jsem nevěřila, že se v rodinném klanu prosadím se svým návrhem jet na Nový Zéland, protože bych tam chtěla mj. prozkoumat tetování u prapůvodních obyvatel Maorů. Vždyť jejich umění mě už dlouho fascinuje. Jejich *ta moko* - tetování na obličeji - patří svým provedením k naprosto ojedinělému a zároveň nejdokonalejšímu tetovacímu umění na světě. Já jsem však o tom nechtěla jen číst - např. že slovo tetování pochází z polynéského *tat-tat*, což znamená "dělat hluk". Když se totiž obličej vyřezával sekacím kladívkem, opravdu byla tato bolestivá procedura daleko slyšet... Ale já jsem chtěla tetování vidět, být u toho a nejen s tetovanými, ale hlavně s jejich umělci hovořit.

Jak to dopadlo? Navštívili jsme maorskou vesnici, spali v maorské rodině, strávili hodně času po muzeích a výstavách a potkali neuvěřitelně zajímavé Maory - umělce, léčitele, i náčelníka.

Darby Tuhaka, maorský umělec a léčitel říká: *A bird needs feathers to fly*. Pták potřebuje peří, aby mohl létat. Tato slova mě provázela celou cestu. A věděla jsem, když jejich smysl správně pochopím, splní má cesta svůj cíl.

Obraz z roku 1905 zachycuje kombinaci dvou kultur - maorské a evropské.

I. MAOŘI A TETOVÁNÍ MOKO

Když James Cook v roce 1769 poprvé vstoupil na pevninu Aoteora - Zemi dlouhého bílého oblaku - měl štěstí, že si ho Maori nepřipravili jako pečenou pochoutku podobně jako mnoho dalších návštěvníků. (O deset let později už bohužel tomuto osudu na Havaji neunikl.) Zato mohl být tenkrát vděčný dvěma náhodám: měl na palubě „tlumočnicka“ - domorodce a vysokého kněze z 6000 km vzdálených Markézských ostrovů, odkud původně Maori pocházejí a dodnes jsou si jejich jazyky blízké, a také byl ochoten vyjednávat o neobvyklém obchodě.

Mořeplavci byli přivítáni skupinou domorodců v plné bojové výbavě v čele s náčelníkem kmene, který držel v ruce za pačesy čtyři hlavy, kompletně potetované. James Cook byl vystrašen, ale přesto fascinován. Když náčelník uviděl jeho zájem, začal smlouvat o prodeji, ke kterému skutečně došlo. Jedna hlava byla vyměněna za jedny bílé lněné spodní kalhoty.

Tak mohl James Cook předložit anglickému králi, oblíbenému a chytrému Jiřímu III., velmi neobvyklou trofej z cest. Hlava byla perfektně preparovaná. Vždyť uchovávání tetovaných hlav zvané *mokomokai* bylo u Maorů už po staletí samozřejmostí, aby významní předkové mohli být i nadále „účastníky“ všech důležitých ceremonií. (Také mluvení s mrtvými dušemi mělo u Maorů dlouhou tradici. Později za to mnoho z nich skončilo v léčebnách, protože misionáři mysleli, že trpí schizofrenií. Osudy neobyčejných lidí jsou si někdy podobné...) Procedura preparace byla jednoduchá: nejdříve se odstranil mozek a zašily oči, potom se hlava chvíli vařila, pak udila, sušila na slunci a nakonec se natírala žraločním olejem. Zůstaly zachovány nejen vlasy a zuby, ale i tradiční tetování vysekané do kůže bylo po letech jasně viditelné a vzbuzovalo údiv. Až natolik, že začátkem 19. století nákup tetovaných hlav přerostl ve výnosný obchod. V době, kdy v Asii vrcholil obchod s opiem a přibývá lodních cest, začínají Maori prostřednictvím lovců velryb, překupníků a obchodníků za hlavy nakupovat nejdřív železo a potom zbraně. Světová muzea hlavně v Austrálii, Argentině, USA a Německu se předbíhají v tom, které nadšenému publiku představí více hlav.

A čí to byly hlavy? Ze začátku hlavy poražených nepřátelských náčelníků, protože ty byly vždy tetované nejvíce. Čím vyšší postavení, tím více měl muž tetování. Vlastně to byla taková jeho osobní vizitka - dalo se z něj vyčíst odkud pochází, zda je prvorozený, jaké má sociální postavení, jaké má charakterové vlastnosti nebo také nadpřirozené schopnosti. Ale nejen to. Bohaté tetování bylo vždy symbolem fyzické i psychické síly *mana*. Tu může člověk zdědit, může ji vydobýt nebo ji získat jako dar od bohů. (Když ale zemře po tetování na infekci nebo padne do zajetí nebo se nezachová správně, tak *manu* ztratí, protože ji získal neprávem.)

Poptávka stoupala a „zboží“ začínal být nedostatek. Tak přišly na řadu i hlavy otroků a zajatců, jejichž obličej byl tetován až před smrtí, v některých případech i po ní. V záznamech jsou i případy, kdy tetovaní zajatci byli předem nabídnuti na výběr, a když se lodě za pár měsíců vrátily, čekaly je už hlavy preparované. Zdalipak zajatci předem věděli, co je čeká?

V roce 1998 bylo ve Wellingtonu založeno úžasné muzeum Te Papa. Tehdy zřídili také oddělení, které se doposud zabývá sháněním *mokomokai* po světových muzeích a žádostmi o jejich navrácení. Skutečně se jim podařilo dostat zpět už přes 200 hlav a hledání a jednání nadále pokračují. Dnes jsou hlavy uloženy v muzeu ve zvláštní místnosti - Treasury room.

Takovéto spíš tristní téma může mít i veselé stránky. Příkladem je historka, kterou nám vyprávěl jeden ze zakladatelů muzea Joseph Doherty. Příběh, jak osobně převážel z muzea v Edinburghu osm nalezených *mokomokai* do muzea Te Papa, zní z úst tohoto pohledného urostlého muže, který by i se svými prošedivělými skráněmi mohl být modelem, obzvláště zajímavě. Hlavy měl pečlivě uložené ve třech krabicích, které ani na chvíli nepustil z rukou. Ani když měl jít na letišti přes bezpečnostní kontrolu. „Vy tam snad v těch krabicích máte mrtvolu,“ říká celník. A Joseph na to: „Mám, a ne jednu, ale osm.“ Všichni celníci ho obklíčili a on - levou rukou držíc pevně krabice - pravou vytáhl povolení k vývozu.

I dnes nosí Maori *moko* a zdá se, že dokonce více než před pár lety. Jako by se nechtěli svých tradic vzdát, ale nově je definovat. Existují hlavně dva důvody, proč se nechávají tetovat. Pro jedny je to *living language* - živý jazyk a pro druhé *living art* - živé umění. Jak nám vysvětlil Hone, čistokrevný Maor, který nás pozval k sobě domů se všemi příslušnými ceremoniemi na oběd, je v tom dosti podstatný rozdíl.

Hone je náčelníkem středně velkého kmene, který čítá asi 3000 lidí. My jsme zabalení ve svetrech, on má zabaleno jen „to“ nejdůležitější. Jinak na sobě nemá nic. Snad právě proto mě napadá otázka, co je jeho nejsvátečnější oblečení. Ukazuje mi šaty pro ceremonie, které jsou vyrobeny z ptačího peří: „V naší řeči se peří nazývá *huruhuru*. Peří má i pro nás lidi velmi důležitou funkci... A nejen v tom, že nás chrání před zimou.“ Ptám se, jestli stejně jako tetování. „Ano, ale šaty si můžu nechat ušít kdykoliv. Avšak naší tradicí je, že člověk si nemůže vybrat, kdy bude tetovaný, ani kým. Musí počkat, až ho léčitel/umělec osloví... Až si ho sám vyvolí. Já jsem nebyl tetovaný do svých čtyřiceti let.“ Téměř tomu po všem, co jsem již přečetla a slyšela, ani nemůžu věřit. „Vy už jste byl náčelník a nebyl jste tetovaný?“ Hone má skutečně hluboký přesvědčivý hlas a nakažlivý smích. Otevírá bránu k velké farmě, na které se tyčí obrovská hora: „Přidej pořádně plyn, na tu horu vyjedeme, ukážu vám *my land* - moji zem... Ne, já jsem opravdu nebyl tetovaný. Až jednou, když jsem stál tady na louce, přišel za mnou cizí člověk. Nikdy předtím jsem ho neviděl.

Hone má skutečně nakažlivý smích.

A říká: Tady stojí jeden Maor a nemá žádné gatě. Pak začala řada ceremonií - nejdříve museli dát bohové souhlas - a po několika měsících jsem byl ‚oblečený‘. Tetovaný také na kolenou a na loktech. Tam to vydrží jen málokdo, tam to totiž bolí nejvíc,“ a s hrdostí nám ukazuje a vysvětluje celé tetování. Jako by to byla mapa - odkud pocházejí jeho rodiče, kde se narodil, kde bydlí...

Krávy nám líně uhýbaly a ovce uskakovaly před kapotou. Avšak jeho nápadu vyjet až na kopec jsme se vzpouzeli nejen my, ale i naše auto. „Pusťte mě za volant, ukážu vám, jak se jezdí,“ hrnul se Hone na místo řidiče. Naštěstí jsme této jeho nabídce odolali. Zato jeho vysvětlování, při němž bouřlivě máchal rukama, dívoce gestikuloval a ukazoval, co všechno je jeho *my land*, nám zůstalo pevně vryté do paměti. Pochopili jsme, že celá země, kterou Maoři začali obývat před 800 lety, patří dodnes v jejich představách jim. A tak není divu, že politické střety na toto téma jsou na N. Z. základními problémy dodnes. Přesto mám pocit, že Maoři, kteří prošli podobným procesem kolonizace a misionarizace jako třeba jejich nejbližší sousedi aboriginci v Austrálii, žijí dnes v mnohem příznivějších podmínkách než mnoho menšin kdekoliv jinde na světě. A to i přes jejich oblíbené heslo: *Holiday everyday!* Prázdniny každý den! Že se tato slova stala oblíbeným sloganem našich dětí, asi připomínat nemusím.

Když jsem říkala naší paní domácí v Pahia, že chci napsat článek o *moko*, už brala do ruky telefon. A vytáčené číslo mě rychle informovala: „To musíš mluvit s Paitangi. Říká se jí Pai. Ta je tady ze všech nejlepší.“ A skutečně. Tato zajímavá žena, na první pohled jako by opředaná tajemstvím, patří na Severním ostrově k veličinám maorského tetování. I její hlas hypnotizuje: „Maluji už od dětství, *moko* jsem však začala dělat až před šesti lety. Zdál se mi sen, že je to moje poslání. Já jsem byla vždy šťastný člověk, ale od té doby mám pocit, že můj život je naplněn.“ Zajímá mě, jaký ona vidí rozdíl mezi tradičním a uměleckým tetováním. „Základní rozdíl je v tom, že lidé si vyhledávají mně. Já si nikoho nevybírám, ani nikoho neoslovuji. A lidé, kteří ke mně přicházejí, jsou skutečně velmi odlišní... Hodně jsou to Maoři, ale jinak také lidé všech národností i různého věku. Nejstarší byla 79letá Francouzka.“ Inu, krása kvete v každém věku...

Když Pai zvedne hlavu, je na jejím tradičním způsobem vysekávaném tetování pod bradou vidět rejnok - ten je její ochranou. Černé rty znamenají, že se umí spojit s mrtvými. A dlouhé bílé místo na bradě znamená její cestu mezi spirituálním a skutečným světem. Ta moko jí dělal významný umělec Te Rangitu Netana.

A jaké mají zákazníci důvody? „Stává se, že lidé někdy nevědí, co v životě chtějí... Tak přijdou ke mně. Ale častěji na sobě chtějí vyjádřit své osobní zkušenosti, náhled na svět, chtějí zvěčnit ty věci a ty lidi, které milují. Někdy mi tady lidé i hodiny vyprávějí o svých láskách. Těm často tetuji peří *huruhuru*, které má vyjádřit svobodu, ale zároveň zodpovědnost. Pomocí peří může pták nejen létat, ale peří také jeho tělo chrání, bez něj by nepřežil.“ Po chvíli dodává: „Některí ale také hledají spirituální ochranu, která jim potom dodává sílu. To jsou pro mě velmi speciální chvíle. Jak bude tetování vypadat, jaké znaky vyberu, je moje rozhodnutí, ale zároveň i moje zodpovědnost.“

Když mi přiloží k tělu ostrou kost pro tradiční tetování a jehlu pro moderní tetování, bolí mě nejen místo, kde se mě svým jednoduchým náčiním lehce dotkla. Nepomůže ani uklidnění, že dnes už se do otevřené rány nesype černý popel, ale vlévá nebo vpichuje se do ní něco jako inkoust.

A pak Pai začne vyprávět neobvyklý zážitek s takovou přitažlivostí, že vidím celý příběh před očima jako živý film: „V Londýně na uměleckém veletrhu jsem uviděla člověka, který měl v celém obličejí *ta moko*. Tak jsem ho v maorské řeči oslovila, ale on se jen usmál, že nerozumí. Pak mi řekl, že s maorskou kulturou nemá nic společného. Jen jednou uviděl v časopise tetování obličej, které se mu tak líbilo, že si ho bez rozmyšlení nechal udělat. A od té doby má *bad luck* - neštěstí. Je to jasné... Ta tvář nebyla jeho identita ani jeho kultura.“

Na závěr řekla, že *moko* je cesta, kterou ona může vycítit a ukázat. Ale jít jí musí každý sám... *Pai is a very special woman*. Pai je skutečně zvláštní žena.

II. FILM THE HOBBIT

Hobit se natáčel na N. Z. na 157 lokalitách. Ale to hlavní místo se jmenuje Alexander Farm. Nachází se v blízkosti města Matamata. 500 hektarů fascinující kopcovité přírody s rybníky, úžasnými výhledy a třiceti tisíci ovce, naprosto odstřihnuté od světa. To bylo to správné místo, které si již v roce 2000 Peter Jackson vybral pro natáčení trilogie Pán prstenů.

Dům hobita Bilbo sahá tak po prsa.

Gollum v muzeu filmu Weta Cave ve Wellingtonu.

Téměř rok se tehdy stavěly kulisy a nechala se vyrůst obrovská zelenina, ovoce a květiny, které jsou tam i dnes. „Nic nejezte ani nechutnejte,“ prosí nás naše usměvavá průvodkyně. „Vše tady narostlo pomocí chemických hnojiv.“ Při samotném natáčení se v okolí muselo na dobu tří měsíců zajistit ubytování pro 400 účastníků filmu a na louce ve stanech i jejich každodenní stravování (vždy dva chody). Ale film měl úspěch - jeho rozpočet činil 700 milionů dolarů, utratilo se 900 milionů - film Pán prstenů nakonec prý „nahrál“ neuvěřitelné 4,4 miliardy dolarů.

Po natáčení měly být všechny kulisy zrušeny, avšak silný hurikán práce na demolici přerušil. Naštěstí. Když Peter Jackson na podzim roku 2011 natáčel film Hobit, stačilo kulisy pouze oprášit a vysadit novou velezahradu - třeba kedlubny velké jako lidská hlava. Jen bylo k dispozici méně peněz, zato více účastníků filmu - 650! První část Hobita přišla do kin v prosinci roku 2012, druhá přijde v prosinci 2013 a třetí v červnu 2014. A jaká bude úspěšnost nyní? Začátky jsou více než slibné...

Zajímavé byly podmínky v pojišťovací smlouvě. Nepovoláním byl striktně zakázán nejen vstup na farmu, ale také jakýkoliv přelet nad místem filmování. Porušení mělo být trestáno až odebráním letové licence. A tak jediné, co se vznášelo ve vzduchu, byla helikoptéra Petera Jacksona - režiséra, producenta a scénáristy v jedné osobě. Ten po čas celého natáčení bydlel se svou rodinou v *Treetops Lodge* blízko Rotorua a „do práce“ každý den létal.

Vzpomínáte si na velký košatý strom, který je nad domem hlavního hrdiny Bilba? Protože děj filmu *Hobit* se odehrává před Pánem prstenů, bylo třeba tento strom omladit. A tak ho nechali vyrobit: kmen v Americe ze sklolaminátu a na Tchaj-wanu 250 tisíc listů. Studenti je tam pak lepili několik týdnů... Vznikl tak strom, který je vidět pár sekund, za jeden milion dolarů.

Mimochodem, Sir Peter Jackson je na N. Z. uctíván téměř jako ikona. Proč? Určitě nejen proto, že Pán prstenů získal celkem 17 oscarů. Ale také proto, že na univerzitě ve Wellingtonu zřídil katedru filmového umění. Zajisté ho proslavilo i každý den turisty obležené muzeum filmu Weta Cave, zrenovované kino a restaurace... Asi je to koktejl všeho dohromady. Nejvíc však věřím slovům jeho sousedky. Když o něm vyprávěla historky, jako by měl nad hlavou svatozář... Na moji otázku, proč je zde tak oblíbený, odpověděla naprosto jasně: „On dokázal v životě tak mnoho. A přesto zůstal jedním z nás.“ Této kultivované dámě bylo lehké uvěřit.

III. NOVÝ ZÉLAND - CESTOVÁNÍ DNES

I když se člověk na N. Z. vrací, stále má co obdivovat. Počínaje přírodou, jejím bohatstvím a rozmanitostí a skutečně milými lidmi konče. Neznám zemi, ke které by byl Stvořitel tak velkorysý jako k N. Z. Jsou tu modravé ledovce i tropické pláže omývané tyrkysovým mořem, stovky kopců a údolí snad ve všech odstínech zelené barvy, průzračné řeky a jezera, ve kterých se třpytí Mléčná dráha *Milky Way*. A Jižní kříž *Southern Cross* svítí na cestu i v tom nejhlubším pralese. Že téměř nikde není vidět nepořádek, je stejnou samozřejmostí jako čistý vzduch, který skutečně voní po květech a stromech. A tak se dá lehce uvěřit vyprávění o lidech, kteří na vlastní náklady vysazují nemalé plochy lesů (kterých bylo kvůli obchodu za posledních 200 let vykáceno přes 70 %), organizují sbírání odpadků v přírodě či chrání vymírající zvířata, hlavně ptáky. Jejich přežití je z velké míry ohroženo zvířaty, která sem byla přivezena - kočkami, kozami, králíky a obzvláště krysami a vačicemi.

Ubytování B&B v Paihia, Bay of Islands.

Vánoce v maorském domě.

Je až obdivuhodné, s jakým nasazením jednotlivců, organizací i s podporou státu je chráněn silně ohrožený původní pták kiwi. I když má krásné křopenaté peří, neumí létat. Přesto (nebo právě proto?) je velmi agresivní. Zajímavé je, že právě on se stal národním symbolem Novozélandanů. *Ma te huruhuru ka rere te manu*. Pták potřebuje peří, aby mohl létat. *Jak vidno, jen peří k létání nestačí...*

N. Z. už není levná země na cestování. Velmi konzervativní peněžní politika vlády vedla v posledních letech k posílení novozélandského dolaru, čímž výrazně stouply ceny. Zároveň však hodně lidí ztratilo práci. Roli sehrála i poslední světová krize a zavedení zvláštní daně na luxusní zboží. To se dotklo také cen zdejšího vína. Je paradoxem, že víno z N. Z. lze často v zahraničí koupit levněji než přímo tady u vinaře. Avšak vynikající vína z malých vinařství v Evropě ani nepoznáme; ta se vůbec nevyvázejí. Stoupající hvězdou na vinařském nebi je nyní Pinos Gris - excellent!

Ubytování je zde fenoménem. S výjimkou velkých měst tady téměř neexistují hotely. Sem tam neosobní motely nebo naopak velký luxus. Např. *Huka Fall Lodge* vyrazí dech i tomu nejnáročnějšímu cestovateli.

Zato na každém kroku B&B neboli Bed&Breakfast - postel a snídaně - ve všech cenových kategoriích. Tento zajímavý druh ubytování existuje snad jen v Británii a na N. Z. - bydlí se doma u rodiny. A ta se snaží svým návštěvníkům nabídnout skutečně to nejlepší, co může. Je pro mně až neuvěřitelné, s jakým nadšením domácí připravují snídani, dají k dispozici (často) ten nejlepší pokoj s pohodlnou postelí a voňavým povlečením. A nakonec se rozloučí, jako by odjížděli jejich příbuzní. Jinou možností je pronajmout si celý dům. To potom majitelé odjedou a nechají vám dům se vším všudy k dispozici. Někdy je to dobrodružství - třeba vařit v cizí kuchyni...

Skoky z aucklandské TV věže jsou jen pro silné žaludky.

"Moonwalker" v zálivu v Paihia

Zorganizovat si cestu na N. Z. sám je jednodušší, než se na první pohled zdá. V každé sebemenší vesničce existuje perfektně vybavené informační centrum. Tamní opravdu nápomocní pracovníci a množství brožur a informací vám ulehčí najít nejen ubytování, ale také nepřeberné množství sportovních a zážitkových aktivit, které čekají téměř na každém kroku. Ne, zde se opravdu nemůže nudit nikdo. Ale skočit s pomocí tří lan z aucklandské televizní věže, která je nejvyšší stavbou na N. Z., to jsem si opravdu netroufla. Stačilo mi, když jsme viděli ty ostatní...

Snad největším pokladem N. Z. jsou samotní lidé. Žijí zde 4 miliony obyvatel, z toho je asi 15 % Maorů; mnozí z nich žijí ve smíšených manželstvích. I přes neustálé rozbroje hlavně kvůli vlastnickým požadavkům Maorů je jejich soužití obdivuhodné. Určitě k tomu přispívá živá tradice a spiritualita Maorů, ale také ještě stále lehce britský understatement, který je základem chování a kultury mnoha přistěhovalců, jejichž rodiny zde našly svůj nový domov. (Je však třeba zmínit, že přestože je kriminalita nízká, 80-90 % „návštěvníků“ vězení jsou právě Maori).

Také mě překvapilo, jak si zde chrání své hrdiny. Z mnoha příkladů jen jeden. K jednomu z nejuznávanějších patří charismatický jachtař Sir Peter Blake. Nejen proto, že dvakrát vyhrál America's Cup (a tak se tato slavná sailing regatta jela v téměř 150leté historii poprvé mimo území USA), ale hlavně kvůli jeho angažmá a práci za záchranu naší planety. Když byl v prosinci 2001 zastřelen piráty na expedici v Amazonii, N. Z. téměř upadl do agónie. Na jeho poslední cestu se s ním přišlo rozloučit přes 30 000 lidí a do aucklandského přístavu vplulo 8000 lodí.

Naprostě teď věřím slovům, která pronesl Russel, 40letý usměvavý hoch, který se právě vrátil s manželkou a dcerkou z jejich téměř sedmileté cesty po světových mořích na katamaránu Moonwalker (www.catamaranmoonwalker.blogspot.com). Jejich veselým historkám i nebezpečným příběhům jsme při vyjížděce na lodi naslouchali s nadšením. A tak jsem se musela zeptat, proč se vlastně vrátil. „Víš,“ řekl zádumčivě a podíval se na mě svými nádhernými modrými očima, „pro mě existuje jen jedno pravidlo, podle kterého posuzuji lidi. Viděl jsem lidi všech barev pleti, všech vyznání. Potkal jsem lidi na luxusních jachtách i otlučených bárkách... Ale pro mě je nejdůležitější, aby lidé byli *friendly* - přátelští. Proto jsem se vrátil domů.“ Protože oni opravdu přátelští jsou.

Takto přesvědčivě to skutečně může říci jen ten, kdo má porovnání. Kdo překoná svůj strach a pohodlnost a vydá se do neznáma. Tak, jak to udělal také hobit Bilbo i přes svou první nevoli: *Oh no, I don't want adventures. I'm not that sort of person at all.* Ne, já nechci žádné dobrodružství. Já vůbec nejsem ten typ člověka.

"Mami, nemůžeme tady ještě trochu déle zůstat?"

Nakonec se jeho prožitky pro něj stanou nejen zajímavou cestou sebereflexe - pozná sebe a objeví svět, o kterém neměl ani tušení - ale také ho změní: tím, co zažil a tím, co dokázal. Vždyť na konci je to právě on, kdo přinese Prsten.

dsiering@gmx.net

únor / 2013